

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОСМИСЛЕННЯ КОНВЕРГЕНТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 001.8

В.Л. Чуйко

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНДИВІДУАЛІЗМ ЯК ОСНОВА РОЗКРИТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПРИРОДИ ІННОВАЦІЙ

У статті «методологічний індивідуалізм» використовується для обґрунтування розуміння людини як такої складності, яка не редукується до локальної множини взаємопов'язаних елементів, що дозволило в дослідження феномена інновації визнати неприйнятним звернення до концептів філософії свідомості.

Використовуючи розроблену комунікативною практичною філософією концепцію інтерсуб'єктивності мовного взаєморозуміння, привертається увага до поєднання різних людей як взаємодоповнюючих існувань, заснованих на демонстраціях, що уможлиблює творення інновацій. Обґрунтована автором концепція демонстрацій як основа позитивної комунікації розглядається як важлива частина подолання есенціалізму та холізму доведенням, що демонстрація стає єдиним способом виявлення унікальності як властивості індивіда поцінованої іншим. Демонстрація, як повторювана наочна презентація індивідом унікальності свого існування, передбачає наявність здатності діяти цілеспрямовано (осмислено, свідомо, знаючи наслідки своїх дій). Факт найму робітника свідчить, що роботодавець на підставі демонстрацій визнав наявність прозорості свідомості у формі здатності передбачувати результат діяльності до активного початку діяльності, гарантувати його отримання.

Усвідомлення своєї індивідуальної неспроможності бути суб'єктом вирішення проблеми без допомоги інших визнано за головну умова для свідомого заснування конвенцій, що започатковують інноваційне поєднання людей у нову спільноту.

Ключові слова: суверен, суб'єкт, актор, інновація.

Змістовно методологічний індивідуалізм пропонує досліджувати суспільні події в термінах взаємодії індивідів, заперечуючи науковість опису, який прагне використовувати визначення сутностей (закони історії, класи, нації, маси, тощо), що зумовлюють події незалежно від індивідуальних бажань та дій. Визнаючи існування індивідуальності як встановлений факт, з яким методологічно мають рахуватися суспільні науки, методологічний індивідуалізм заперечує можливість наукового вирішення питання про те, чим є людська

індивідуальність. У даному випадку, за обґрунтований аргумент приймається теза, що ми не спроможні створити вичерпний і точний перелік чинників, які визначають індивідуальність. Тобто визнано, що на формування ідей та ціннісних суджень людини впливає безліч чинників, і будь-яка обмежена їх сукупність не може бути визнана остаточно детермінуючою індивідуальність. Іншими словами людина починає розглядатися як така складність, яка не редукується до локальної множини взаємопов'язаних елементів.

Визначаючись термінологічно зазначимо наступне. У даній статті інновація (від лат. *in* – введення та *novation* – нове) розуміється як нововведення, термін, що використовується для визначення змін (у науці, техніці, мистецтві, тощо), які виявляють нові якості. Формально, присутність нової якості визначається на підставі неможливості редукувати виявлене до існуючих зразків поведінки, діяльності, культури або за наявності заперечення.

Також зазначимо, що систематичне застосування терміну «інновація» починає застосовуватися у соціальній антропології (наприклад у Х. Барнета [1]), де цим терміном визначається фундаментальна основа культурних подій, які протиставляються традиціям, паттернам (зразкам).

Поняття «методологічний індивідуалізм» було запропоноване Йозефом Шумперером [2], для визначення підходу заснованого австрійським економістом Карлом Мегером з метою подолання есенціалізму та холізму в гуманітарних дослідженнях, деталізованого в студіях Людвіга фон Мізеса, Фрідріха фон Гаєка.

Звернення до методологічного індивідуалізму пов'язане з відкритою Мізесом неприйнятністю концептів філософії свідомості стосовно дослідження феномена інновацій. Зокрема, у даному випадку, враховується, що використання ідеї самосвідомості індивіда як початку аналізу самовідношення суб'єкта ми отримуємо проблему самозаперечення (присутню вже у студіях Фіхте): самосвідомість не може бути первинним феноменом, оскільки (як показав М. Франк) звернення суб'єкта до самого себе знищує суб'єкта перетворюючи його на об'єкт.

Методологічний індивідуалізм, завдяки студіям Фройда, Піаже і Соссюра, через категорії *тіло* (здатне до висловлювання), *поведінка*, *дія* та *мова*, вводить існування соціалізованого суб'єкта як первинну умову, що має бути наявною як передумова актуалізації ставлення людини до чогось.

Розглядаючи дану передумову ставлення людини до чогось, за допомогою лінгвістичного повороту, започаткованого відмовою Гумбольдта від номіналізму, згідно з яким мова витлумачується як приєднання імен до речей, її існування починають виявляти у граматичних конструкціях. Такі конструкції у формі граматичних означень, що мають загальнодоступне існування, презентують людині реальність без посилання на щось суто суб'єктивне. Приклад математики та логіки, заснованих на аксіоматиці (положеннях, які приймаються без доведення), засвідчує надлишковість посилань на реальність

існуючу за межами запроваджених значень. Враховуючи останнє Ю. Габермас, у межах концепту мовленнєвого акту, слушно починає визначати слухача як здатного зрозуміти себе, своє місце, виходячи з інтенції мовця [3]. Мовні вислови ідентифікують самих себе, вони самовіднесено коментують смисл вираженого у них змісту, оскільки вони можуть існувати тільки в умовах володіння мовою мовцем і слухачем. На його думку, в наслідок включення Вітгенштайном і Остіним прагматичного контексту до формального аналізу може започатковуватися обґрунтований аналіз людини як соціалізованого існування, що має свідомість та самосвідомість. Тобто філософія мови, а не свідомості розглядається як засновок гуманітарних студій.

Ю. Габермас [4, 346–354], досліджуючи особливості впливу мови на комунікацію цілеспрямовано, привертає увагу до того, що «граматичні правила визнаються за такі, які гарантують ідентичність значення мовних висловів, одночасно уможливаючи інноваційно непередбачене вживання цих висловів». Констатує дану можливість він посилається на положення Гумбольдта, що «Кожне розуміння завжди є водночас не-розуміння, кожна згода в думках і почуттях є водночас розбіжністю» [3, 68.]. Тобто, оскільки інтерсуб'єктивність мовного взаєморозуміння є за своєю природою угода, вона не виключає розбіжність позиції мовців, а передбачає її, створюючи поєднання взаємодоповнюючих існувань, заснованих на демонстраціях.

В умовах опису суспільних подій в термінах взаємодії індивідів доводиться враховувати, що кожна згода в думках і почуттях є водночас розбіжністю, за якою присутнє усвідомлене не-розуміння. Тому лише наочна (емпірична) демонстрація своїх можливостей (здібностей, умінь, знань, досвіду та тощо) є основа довіри, яка виявляє свою присутність у позитивних комунікаціях. Засновані не на демонстраціях уявлення про іншого мають розглядатися як безпідставні фантазії.

Відповідно, подання есенціалізму та холізму полягає у тому, що демонстрація стає єдиним способом виявлення унікальності як властивості індивіда поцінованої іншим. Навіть стосовно власної самооцінки демонстрація стає єдиним адекватним способом самоперевірки (що добре усвідомлює кожний спортсмен). Іншими словами, у своєму суспільному існуванні індивід здатен перш-за-все на демонстрацію. Навіть самооцінку індивід формує у наслідок своєї спроможності демонстративно виявити власну унікальність.

Важливість відкритого методологічним індивідуалізмом філософського підходу полягає у принциповому знятті з актуального розгляду проблеми непрозорості свідомості, яка турбувала європейських філософів більш ніж століття. Демонстрація, як повторювана наочна презентація індивідом унікальності свого існування, передбачає наявність здатності діяти цілеспрямовано (осмислено, свідомо, знаючи наслідки своїх дій). Масова очевидність демонстративного встановлення соціальних зв'язків у сучасному суспільстві відома нам у вигляді найму робітника роботодавцем. Факт найму

робітника свідчить, що роботодавець на підставі демонстрацій визнав наявність прозорості свідомості у формі здатності передбачувати результат діяльності до активного початку діяльності, гарантувати його отримання. Робітники з непрозорою свідомістю роботодавцю не потрібні.

Дослідження феномена інновацій на основі методологічного індивідуалізму локалізує прийняті до уваги властивості людини до здатності бути носієм методу (знати послідовність дій, умови їх успішного здійснення, що дозволяє отримувати передбачуваний результат).

Така зміна філософської позиції стає засновком для не традиційного, розуміння знання. На відміну, наприклад, від знання істини, яка як правило доводиться, знання методу застосовується на підставі довіри явленої очікуванням. Довіра є виключно суб'єктивне ставлення, оскільки завжди існує можливість для скептицизму, що народжує недовіру; «сумніватися можна в усьому» (Р. Декарт). Якщо мова йде про кризу довіри до методу, то маємо констатувати, про наявну недовіру людини собі, оскільки самопрезентація відбувається виключно у формі демонстративного повторення послідовності дій з передбачуваним результатом (метод), що констатується як «можу». Іншими словами, феномен недовіри змістовно виявляє усвідомлення неспроможності нести відповідальність за свої слова та вчинки, бо їх наслідок уявляється завжди неоднозначним (непрозорість свідомості).

Протиставляючи знання-методу знанню-істини важливо пам'ятати, що істину уявляють як визначення обставин незалежних від волі та бажань. Тобто прийняття до уваги об'єктивних обставин є осмислене та свідоме ставлення до свого зв'язку з дійсністю, існуючою незалежно від свідомості. У випадку зі знанням методу, присутнє лише ставлення до самого себе, тому таке знання може опосередковуватися істиною, а також може ігнорувати її. Наприклад, коли підлеглий солдат отримує від командира команду, він здатен імперативно актуалізувати метод за сигналом, не маючи ніякого уявлення про дійсність, до якої він буде застосований. Масовим чином актуалізацію послідовності дій з передбачуваними наслідками на основі сигналу-команди, у формі спеціальних знаків, ми виявляємо в реалізації алгоритмів комп'ютерних програм.

Також треба вказати на феномен аметодологізму, який є різновид адаптації до буття в умовах суспільного заперечення споживчої цінності істини як «задоволення інтелектуальної спраги», оскільки визнання існування останньої передбачає визнання існування суб'єкта, як самочинної сутності. Буття людини шляхом виживання в культурі, де основною цінністю визнається пристосовуваність, стимулює потребу «дати опис ... світу, в якому значення руху та його флуктуації набагато важливіше за визначення структур, організацій, постійних величин» [5].

Тут мова йде про особливу активність людини, яку можна означити як споживацька. «Споживач» усвідомивши непередбачуваність наслідків власної активності шукає плюральну можливість різних смислоутворень для

ситуативного пристосування себе до прийнятних (спокусливих) процедур реконструкції смислів, які для пристосування до «нових обставин» замінюють усвідомлене незнання на демонстрацію еквівокації знання інтерпретуючою компетентністю («ніби щось знаю»). Тим самим інтерпретуюча компетентність здійснює своєрідну ідентифікацію знання, як потрібного для успіху (кар'єри, добробуту, блиску іміджу ...), що вкорінюється аксіологічними виправданнями та характеристиками, вбудовуючи людину в поточний момент ситуативно-локальної множини зручних принципів пристосування до умовних стандартів. Як наслідок деконструюється цінність пояснення та розуміння, актуалізується цінування престижних зразків. Наприклад істина, якщо вона не гарантує успіху, не приймається як цінність і може активно замінюватися на віртуальні обіцянки бажаних благ.

Функціонально аметодологізм полягає у редукції методу до рецепту, що провокується споживацьким ставленням до послідовності дій з передбачуванним та бажаним результатом, яке актуалізує домінування операціональних характеристик, застосування топологізуючих класифікацій, руйнування систематизації. За таких умов інновація постає як стороння щодо людини подія, що спостерігалось в уявленнях поширених до Нового часу, коли креація нового визнавалася характеристикою надприродного, а створене людиною – наслідок слідування Творцю або втіленням існуючого ідеального зразку. Саме таку редукцію ми спостерігаємо у вченнях про зразковий метод, започаткованих Аристотелем (Бекон, Декарт, Ляйбніц, Гегель, Маркс ...), яку почали свідомо заперечувати (Ліотар) започаткуванням критики філософії Модерну.

Споживацьким ставленням аметодологізм руйнує теорію як цінність оскільки опис, демонструючи дію закону, заперечує розумність заміни істини на аксіологічно підкріплені віртуальні обіцянки благ. Відбувається ігнорування істини як елемента, що опосередковує зв'язок дій людини з об'єктивними речами. Поширеним проявом такого ігнорування можна визнати скептицизм стосовно науково знання. Як вказує П.Фейєрабенд «...наукове знання не може вважатися універсальною мірою переваги», оскільки наука – це «дослідження, скероване прагненням об'єктивності». Тому «...рішення стосовно прийнятих цінностей та використання в їх контексті науки не належить самій науці» [6, 176].

Як відомо, саме філософська спекуляція про Абсолют як сутність, першопричину та мету речей, започаткована ще Аристотелем, пропонує невідрефлексований опис перекинутої з ніг на голову цілеспрямованої діяльності людини, що не турбується походженням мети (не сумнівається). «Цільова причина», за Аристотелем, існує як невід'ємна характеристика незалежної від волі та бажань людини дійсності, а тому людина стає зобов'язаною рішуче та вправно виконувати її вказівки. Це найбільш помітно, якщо звернутися до невдалої спроби рефлексії ідеї Абсолюту, яку здійснив

Аврелій Августин. Вона виявила лише «*Dens sub ratione deitatis*», тобто виокремила «образ Божий» в особистісному ставленні до світу як образ того, хто головний, любить, карає, обурюється, хазяйнує, виявляє та нав'язує свою волю, має підданих.

Застосування характеристики «невдала спроба рефлексії» пов'язана з тим, що Августин, розкривши підпорядкованість активної цілеспрямованої діяльності однієї людини (як підданої) іншій людині, яка командує, фактично виявивши феномен «людина-актор», що завжди керується створеними персоналізованою іпостассю «мети усіх речей» та наявними в оточуючій дійсності конструктами, зобов'язав людину бути тим хто рішуче та вправно виконує команди. Іншими словами, ним було відкрито, що зорієнтована вірою людина має трансцендентовану мету, яка спрямовує її (буквально: «раб Божий»).

Актуалізація поняття людина-суб'єкт, пов'язана з діяльністю Р. Декарта, змістовно заперечувала зведення розуміння людини до актора, незважаючи на те, що термін людина-актор історично виник значно пізніше, у наслідок наступного заперечення людини як суб'єкта (наприклад у формі концепту «смерть суб'єкта»).

Якщо поширене сьогодні поняття людина-актор розглядати через характеристику «підданий», то стає помітним, що, наприклад, християнство, здійснюючи проповідання любові до ближнього, долаючи драматизм протиставлення відмінностей господаря і раба, простим сумарним об'єднанням усіх як «братів» і «сестер», створює суто сумарну єдність людей у масу, народи, тощо. Тим самим воно втрачає можливість заснувати нову складну єдність різного. Подібне спрощення спостерігається у концептах лібералізму, мультикультуралізму, комунізму, націонал-соціалізму, «Русского мира», тощо. Смысл запровадження такої спрощеної редукції полягає у тому, що для утворення сумарного об'єднання людей не треба створювати методологію. Достатньо сконструйованої «картинки світу», щоб отримати зовнішній щодо людей керуючий їх діями (думками, бажаннями, цінностями та тощо) зразок (парадигма), який з'єднує їх у маси, натовп, класи.

Стосовно еволюції наукових досліджень, інновацій, проблема такого сумуючого поєднання знань у мета науку, єдність наукових і технічних досліджень, в Україні ще за часів СРСР, визначалася через терміни «перетворення науки у безпосередню виробничу силу», «інтеграція науки і практики». Однак у 1994 році після виголошення Всесвітньою спілкою трансдисциплінарних дослідників (заснованої Ж. Піаже) «Конвенції дисциплінарного суверенітету» прагнення створення універсальних поєднань, метаконструктів було визнано хибним.

Виокремлюючи, за допомогою методологічного індивідуалізму, домовленість як основу створення складного комплексного єднання різних людей, наприклад у групу міждисциплінарних дослідників, які дотримуються

принципу дисциплінарного суверенітету, виявляємо неможливість обмежитися в описі учасників складного комплексного єднання ні терміном актор, ні терміном суб'єкт. У групі міждисциплінарних дослідників єднання математика, хіміка, фізика, кібернетика, біолога, філософа, соціолога, психолога, інженера відбувається на основі усвідомлення того, що, наприклад, людина-фізик розуміє неможливість вирішити проблему за допомогою лише фізики, що різні люди як учасники такого дослідження є різні фахівці: кожний персонально має знання та досвід, яким інші не володіють. Відповідно, така група створюється, бо кожен із учасників: усвідомлює свою дисциплінарну обмеженість, свою неможливість бути актором (усвідомлює, що потрібне для вирішення проблеми йому невідоме); а також, усвідомлює свою неможливість бути суб'єктом вирішення проблеми без допомоги інших (носіїв знання про йому невідоме). У вказаному випадку кожний окремо, як учасник договору про міждисциплінарну співпрацю, є не суб'єкт чи актор, а є той хто дотримується принципу дисциплінарного суверенітету (не втручається у справи іншого як носія інших знань та умінь).

Оскільки право на довіру іншого в умовах дисциплінарного суверенітету індивід отримує лише через наочну демонстрацію своїх можливостей (здібностей, умінь, знань, досвіду, тощо) він може визначатися терміном «суверен».

Людина-суверен, керуючись усвідомленням своєї індивідуальної неспроможності бути суб'єктом вирішення проблеми без допомоги інших, стає свідомим учасником конвенцій, які започатковують нове поєднання людей у спільноту здатну вирішити актуальну проблему (створення суб'єкта інновації). Також людина-суверен розуміє неспроможність вирішувати такі проблеми людиною-агентом, оскільки всезнаючих не існує, а якщо існує, тоді як це було показано в «Банкеті» Платоном, йому вже нічого не потрібно (знання і пізнання у першу чергу). Об'єднуючись через усвідомлення себе незнаючими, суверени створюють колективного суб'єкта, наприклад для вирішення проблеми виходу людини у космос (відомий приклад успішного створення колективного суб'єкта вирішення складної міждисциплінарної проблеми), який зникає («смерть суб'єкта») після успішного завершення програми дослідження.

Однак, вказана смерть суб'єкта є смерть Фенікса, оскільки стає приводом для зацікавлення суверенами іншою проблемою з наступним початком народження нового суб'єкта як творця наступних інновацій.

Важливо додати, що формування людини-суверена не обмежена однією лише смертю суб'єкта. У різних соціально-економічних ученнях технічну та технологічну еволюцію пов'язують із появою, так званої, «армії безробітних» (іноді кажуть – «резервна трудова армія»), яку в нашій термінології можна визначити словами «смерть актора» і народження суверена.

Суверен існує реалізуючи настанову Сократа пам'ятати про свою недосконалість, своє незнання, знаючи себе як дисциплінарно обмеженого,

тому свідомо звертається до сократівського методу «маєтики», шукаючи тих хто має невідоме йому знання, реалізуючи тим самим свою суверенну спроможність стати суб'єктом: тим, хто усвідомив свою залежність від об'єктивності та долає свою обмеженість поєднанням своїх можливостей із можливостями іншого. Тим самим виявляємо, що інновація як соціальне явище демонструє практичне застосування принципу доповняльності людиною, що усвідомила існування об'єкта. Незалежність об'єктивності демонструється суверену існуванням його «незнання», бо у випадку «знаю» об'єктивність вже стала заміненою на конструкт, довільну фантазію. Відповідно мова може йти не тільки про колектив-суб'єкта, а й про людину-суб'єкта, яка щоденно вирішує різні проблеми, вмираючи та народжуючись у їх вирішеннях.

Здатність суверена ставати суб'єктом-творцем вирішення різних проблем не заперечує можливість рольового їх вирішення людиною-актором. Людина-актор лише грає певну роль (наприклад демонструє кваліфікацію), за лаштунками якої завжди є «режисер». Людина-суб'єкт створює унікальне, оригінальне рішення. Тобто контекст інновацій виявляє, що суверен здатен проявляти себе і суб'єктом, і актором, якщо можна досягнути бажаного, повторюючи відому роль «без особливих зусиль».

Усвідомлення своєї індивідуальної неспроможності бути суб'єктом вирішення проблеми без допомоги інших є головна умова для свідомого заснування конвенцій, що започатковують інноваційне поєднання людей у нову спільноту. Якщо таке єднання починає відтворюється незалежно від конкретних учасників, тоді її визнають новим соціальним інститутом, інноваційною подією. У вказаному контексті має бути зрозумілим, що так звані владні структури, кратологічні відносини є спроба позбавити людину її суверенної здатності до інституціональної ініціативи, до інновацій.

Протистояння в людині здатності бути суб'єктом і актором драматично виявило себе у започаткованій розпадом СРСР деіндустріалізації України, яка набула форми регіоналізації. Виникли індустріальні та постіндустріальні регіони. Характеризуючи різницю індустріального способу існування людини та постіндустріального інноваційного можна вказати наступне. Індустріальна людина є така соціо-біологічна істота, яка уніфікує свою життєву унікальність під стандартизовані (узагальнені) вимоги суспільства (наприклад, професійні). Вказана уніфікація здебільшого презентується демонстрацією повсякденної здатності актора діяти цілеспрямовано (до початку своїх дій має передбачуватися їх наслідок), а тому його діяльність завжди передбачувана, повторювана, наче закон природи. Суспільна оцінка такої людини може здійснюватися за допомогою поняття кваліфікація, яка вважається вищою у людини здатної повторити без помилок «операцію» своїх цілеспрямованих дій за одиницю часу більшу кількість разів ніж інша людина. Здатність повторитися за одиницю часу більшу кількість разів стає джерелом її суспільного визнання,

гарантованих благ. Тому індустріальну людину адекватно порівнюють із машиною.

Постіндустріальна людина характеризується здатністю збереження суверенітету своєї природної унікальності, вирішуючи інноваційні, завжди ексклюзивні задачі, оскільки повторення її рішення стає способом буття сконструйованої технології. Зрозуміло, що такий рівень автоматизації техніки, який дозволяє звільнити людину від повсякденного повторення операцій (уподібнення людини силам природи) є наслідок історичного інноваційного технічного (технологічного) поступу. Вказану діяльність не можна звести до поняття «цілеспрямована дія», оскільки при вирішенні ексклюзивних завдань результат не може бути завжди передбачуваним, тому її дії іменують терміном «творчість».

Не зважаючи на те, що в традиційних ученнях термін «постіндустріальне» вживається здебільшого стосовно технологічних новацій, стосовно України також можна застосовувати вказаний термін, не зважаючи на помітну відсутність в Україні новітньої промисловості. В даному випадку враховується, що нова техніка вже стала масовим елементом індивідуального побуту української родини, окремої людини. Варто послатися на відому думку М. Вебера, який вважав, що еволюція техніки є реальність, здатна диктувати людині способи її повсякденної життєдіяльності [7].

З проникненням новітньої техніки в побут можна вести мову про зміну життєдіяльності, хоч у даному конкретному випадку ми маємо справу з постіндустріальністю, започаткованою деструктивною деіндустріалізацією, що також можна назвати явленням технічної еволюції, яке народжує постіндустріальну людину, зорієнтовану на відповідну техніку та технології. У нашому випадку, так звану індустріальну людину можна визнати консервативним, антиінноваційним феноменом, зорієнтованим на відповідні індустріалізму технології [8], де людина використовується як сила природи.

Спроба самозбереження індустріального бараку людини-актора, який протистоїть створенню ексклюзивних інноваційних технологій, що зменшують кількість рутинних повторювачів однієї операції та формує людей-суверенів здатних обирати свою долю як носіїв осмисленого доповнення унікальних властивостей однієї людини унікальними властивостями Іншого, може ставати вагомим чинником сучасних соціальних новацій та конфліктів.

Залучення у царину філософських досліджень феномена інновації виявляє, що в суспільстві люди не об'єднуються в однорідну сумарну множину (брати і сестри, народи, племена, класи, етноси, тощо), а утворюють складний космос соціальних зв'язків, здатний набувати якісно нових властивостей за допомогою поєднання різних людей як носіїв своєї інакшості, здатних не зраджувати її, діяти узгоджуючись (створюючи угоду) з іншим у своїх унікальних інтересах

ЛІТЕРАТУРА

1. Barnett H. Innovation: The Basis of Cultural Change. N.Y., 1963. – 234 p.
2. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. – К.:Основи, 1995, – 528 с.
3. Габермас Ю. Постметафізичне мислення / Юрген Габермас; пер. з нім. В. Купліна. – К.: Дух і Літера, 2011. – 280 с.
4. Габермас Ю. Про суб'єкта історії. Деякі міркування щодо хибних альтернатив / А.М. Ермоленко// Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – с.346-354.
5. Balandier, G. Le Desarde: Eboqe du movement / G. Balandier. – P. 1998. – 241 p.
6. Фейерабенд П. Прощай, разум / П.Фейерабенд; пер. з англ. А.Л. Никифорова. – М: АСТ: Астрель, 2010. – 477 с.
7. Мизес Л. Человеческая деятельность. М.: Экономика, 2000. – 878 с.
8. Crawford R. In the Era of Human Capital: The Emergence of Talent, Intelligence, and Knowledge as the Worldwide Economic Force and Investors / R. Crawford. – New York: Harper Business, 1991. – 197 p.

REFERENCES

1. Barnett H. Innovation: The Basis of Cultural Change. N.Y., 1963. – 234 p.
2. Shumpeter Y. Kapitalizm, sotsializm i demokratiya. – K.:Osnovi, 1995, – 528 s.
3. Gabermas YU. Postmetafizichne mislennya / Yurgen Gabermas; per. Z nim. V. Kuplina. – K.: Dukh i Litera, 2011. – 280 s.
4. Gabermas YU. Pro sub'ekta istorii. Deyaki mirkuvannya shchodo khibnikh al'ternativ / A.M. Ermolenko// Komunikativna praktichna filosofiya. – K.: Libra, 1999. – s.346-354.
5. Balandier, G. Le Desarde: Eboqe du movement / G. Balandier. – P. 1998. – 241 p.
6. Feyyerabend P. Proshchay, razum / P.Feyyerabend; per. z angl. A.L. Nikiforova. – M: AST: Astrel', 2010. – 477 s.
7. Mizes L. Chelovecheskaya deyatel'nost'. M.: Ekonomika, 2000. – 878 s.
8. Crawford R. In the Era of Human Capital: The Emergence of Talent, Intelligence, and Knowledge as the Worldwide Economic Force and Investors / R. Crawford. – New York: Harper Business, 1991. – 197 p.

АННОТАЦИЯ

В.Л. Чуйко. Методологический индивидуализм как основа раскрытия социальной природы инноваций.

В статье «методологический индивидуализм» используется для обоснования понимания человека как такой сложности, которая не редуцируется к локальному множеству взаимосвязанных элементов, что

позволило в исследовании феномена инновации признать неприемлемым обращение к концептам философии сознания.

Используя разработанную коммуникативной практической философией концепцию интерсубъективности языкового взаимопонимания, привлекается внимание к соединению разных людей как взаимодополняющих существований, основанных на демонстрациях, что делает возможным создание инноваций. Обоснованная автором концепция демонстраций как основа позитивной коммуникации рассматривается как важная часть преодоления есенциализма и холизма доказывает, что демонстрация становится единственным способом выявления уникальности как свойства индивида ценимой другим. Демонстрация, как повторяющаяся наглядная презентация индивидом уникальности своего существования, предполагает наличие способности действовать целенаправленно (осмысленно, осознанно, зная последствия своих действий). Факт найма работника гласит, что работодатель на основании демонстраций признал наличие прозрачности сознания в форме способности предвидеть результат деятельности до активного начала деятельности.

Осознание своей индивидуальной неспособности быть субъектом решения проблемы без помощи других признано главным условием для сознательного основания конвенций, которые начинают инновационное соединение людей в новое сообщество путем дополнения способностей одного способностями другого.

Ключевые слова: суверен, субъект, актер, инновация.

SUMMARY

V. L. Chuiko. Methodological individualism as a basis of disclosing the social nature of innovation.

In the article the concept of «methodological individualism» is used to justify the understanding of human as such complexity that can not be reduced to a local plurality of interconnected elements, that allowed in the research of the phenomenon of innovation to recognize unacceptable an appeal to the concepts of the philosophy of mind.

The concept of intersubjectivity linguistic understanding, which developed by communicative practical philosophy, is used to draws attention to the combination of different people as complementary beings, which base on the demonstrations, that make possible to create innovations. The concept of demonstrations as a basis for positive communication is justified by the author and considered as an important part of overcoming essentialism and holism by proving that demonstration is the only way to identify the uniqueness as properties of an individual, that is appreciate by other. The demonstration as a recurring visual presentation of the uniqueness of individual existence, presupposes an ability to act purposefully (comprehended, deliberately, with knowing about the consequences of their actions). The fact of

hiring of an employee demonstrates that the employer based on demonstrations found a transparency of consciousness in the form of an ability to predict results of activity before the active beginning of an activity and to ensure it is received.

The awareness of the individual failure to be the solver of the problem without the help from others recognized for the main condition for the conscious founding conventions which starting an innovative combination of people in a new community.

Key words: *sovereign, subject, actor, innovation.*

УДК 141.7<<71>>366.4

І.О Снегірьов

Сумський державний
педагогічний університет
імені. А. С. Макаренка

ВПЛИВ РОЗВИТКУ НАУКОМІСТКИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕКОНОМІЧНУ СФЕРУ БУТТЯ

У статті здійснюється спроба філософсько-світоглядного осмислення впливу наукомістких технологій на економічну систему. Аналізується сутність аксіологічних наслідків зміни уявлень від – машин як засобу збільшення продуктивності працівників до – машин, які самі перетворюються на працівників.

Особлива увага приділяється можливим трансформаціям ринку праці в умовах прогресу інформаційних технологій, темп якого постійно прискорюється. З позицій методології нелінійного прогнозування показана помилковість лінійної каузальності в проблемі впливу інформаційних технологій на світову економіку.

Ключові слова: *автоматизація, інформаційні технології, економічна система, нелінійність, роботизація, ринок праці.*

Темпи прогресу наукомістких технологій, що постійно прискорюються, зумовлюють все більш імовірнісний і нелінійний характер розвитку різних аспектів суспільного буття. Саме вплив зростаючої ролі наукомістких технологій в економічній сфері соціальних систем стало загальносвітовою тенденцією, яка потягнула за собою ускладнення системи ринку праці – споживання і їх кореляції. Безумовно, що осмислення впливу високих технологій на світову економіку в умовах глобалізації, конвергенції хай-тек технологій (нано-біо-інфо-когно) вимагає не тільки зусиль від фахівців в області економіки, соціології, а й глибокої філософської рефлексії.